1897. IV. évfolyam | Szerda, julius 7. | 54. szám.

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „*Fejérmegyei Napló*“, a vobis institutam ad catholicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter. (Az általatok a katholikusok törekvéseinek előmozditására „*Fejérmegyei Napló*“ czim alatt létesitett uj lapot mi örömmel helyeseljük.) XIII. *Leó* pápa *Zichy* Nándor grófhoz, 1895. márc. 6-án.

Előfizetési árak: Egész évre 5 frt., félévre 2 frt. 50 kr., negyedévre 1 frt 25 kr. — Egyes szám ára 5 kr. Előfizethetni a kiadóhivatalban és minden megyei postahivatalnál.

Felelős szerkesztő: Németh Ödön.

Megjelenik hetenkint 2-szer: *szerdán este és szombaton este.* Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székesfejérvár, kigyó-utcza 9. szám. Hirdetések helyenként 50 kr. Bélyegilleték külön 30 kr.

Arató sztrájk.

(K. A.) Az a fekete rém, mely lángbaboritással fenyegeti Európa hatalmas nemzeteit, betette lábát a magyar földre is. Tüzes üszköt tart kezében, s odadobja, a hol legalkalmasabb a gyúanyag: a szegény mezei munkások közé. E rém neve: szoczializmus.

Ki gondolta volna, hogy az oly sokáig immunis talaj nem lesz képes ellenállni, hogy ez az Isten-csapás ne jöjjön rá? Hiába, itt van már, s nem marad egyéb hátra, mint kutatni az okot, mely idehozta, hogy mentsük meg a mi még megmenthető s védekezzünk életre halálra!

Nap-nap után hozzák lapjaink, hogy az ország több részében az arató munkás nem hajlandó a felajánlott bérért dolgozni, olyan horribilis összeget követelnek, mely a mai gabonaárak mellett tönkrejuttatná a termelő birtokost. Ez nem ujság. Elégedetlenek mindig voltak, de zugolódásnál, elfojtott szitoknál nem ment tovább, megegyeztek ugy, hogy az alkunak egyik sem vallotta kárát. Miért? Mert nem volt hátuk megett senki! Azok a tanok, beszédek, melyeket egy munkás ember szájából hallunk, azt bizonyitják, hogy az a társadalmat felforgató bölcseség nem az ő fejében termett. A szoczializmus ágensei verték fejébe és szivébe, hogy olyan jogokat vindikáljon magának, mely semmiképen sem áll arányban értelmiségével, alárendelt helyzetével.

Hogy a szoczializmus tanai itt termékeny talajra találtak valljuk meg őszintén: sok helyen maguk a földbirtokosok az okai. A látszólagos jólét mögött, mely az aratót körülvette, nagyon fájdalmas dolgot látunk: egyrészt kiaknázását az erőnek, másrészt pedig egy szembekötősdit, hogy ne nézhesse senki a föld fiának nyomoruságát! Vegyük például: megkötik az aratóval az előnyös szerződést, azzal az aratóval, a ki már régóta hitelből él, és az aratás r ményével biztatja magát is, meg hitelezőjét is. A földbirtokosok, bérlők tudják ezt, és sietnek kiaknázni az ilyen szorult helyzetet. Felfogadják, *de a foszerződés mögött ott van a pótlék, mely a látszólagos magas részért egyéb mezet munkára is kötelezi az aratót.* Több ehhez hasonló viszszaélés is van, de nem akarom felsorolni, hiszen gazdaközönségünk előtt nagyon is ismeretes dolgok azok. Ex uno disce omnes. Ebben az egyben is sokat látunk.

Az aratóban talán nincs hiba? Ott is van, de elég, az a gondtalan élet, melynek elve: nyáron minden korkor szállást ad, megtermi tanyar gyümölcsét. A zsellér egyedül nyári munkájától vár mindent, de a mit szerez, megbecsülni nem tudja, még a munka folyamán feléli. Háziipar? Ó az még sok előtt ismeretlen valami, ha pedig ismeri, lealacsonyitónak tartja azt üzni, abból magának tisztességes létet biztositani. Az elégedetlenség pedig nem ritka vendég annál, aki élhetetlen akar maradni, aki ha egyszer dolgozik valamit, annyira tulbecsülteti magát, mintha nála nélkül mezei munka meg sem történhetnék.

A legnagyobb okot azonban a szoczialista kontatókban látjuk, kik büntetlenül grasszálhatnak Magyarországon, kik véres háborukat insczenálnak anélkül, hogy hajuk szála meggörbülne! Nincs bünügy, melynek szálait ne keresnék, és mi halljuk azt, hogyan lázonganak, a munkásnépet hogyan némitja el a szurony, vagy a sortüz, de azokat a lelketlen gazokat, akik azt a szegény korlátolt népet felbujtatták, midőn pedig átkos beszédök megtermette gyümölcsét, a veszedelem idején magára hagyták — nem keresi, nem kutatja a büntető igazság!!!

Tolle causam, tollitur effectus! Vidd el az okot, megszünik az okozat! Mióta szemléli ezt a kormány tétlenül, ölberakott kezekkel? De mit mondok? Hiszen mozgósitja zsandárait a lázadók megfenyitésére, hogy esetleg egy földesur drága életében kár ne essék, a bujtogatók pedig markukba nevetve szabadon járnak-kelnek Magyarországon.

A kormány mulasztása sulyos vétség a földbirtokosok és a munkás nép ellen. Mintha készakarva nézné el a szoczialisták üzelmeit, mintha csak érvényesiteni akarná politikáját, mely a latifundiumoknak, hitbizományoknak kérlelhetetlen ellensége.

A háromlábu ló.

— A »Fejérmegyei Napló« tárczája. —

Pár hét óta barátomnál, az öreg Borosnál vagyok látogatóban, hogy egy kis friss falusi levegőt élvezzek. Sehogy sem tudok azonban az öreggel megbarátkozni. Minden áldott reggel már négy órakor felver álmomból s visz magával egy kis kirándulást tenni. Vezet aztán árkon, bokron, szántóföldeken és legelőkön, bozóton és csaliton, hegyen, völgyön át s ha az általa kiszemelt czélhoz, valamely erdő szélére érünk, gunyosan szokta megjegyezni: „Én csak a te finom czipőidet sajnálom, melyek most már pocsékká vannak téve. Éhes vagy? No, öcsém, ugy fordulj unk vissza; mert itt nincs vendéglő, a mint látod.“

Erre aztán visszafelé vesszük utunkat hatalmas vargabetüt vágva, megint tüskön, bokron keresztül. Ő természetesen egészen el van ilyenkor ragadtatva. A völgyek gőzölögnek a reggeli fényben; millió meg millió harmatcseppben, melyek a füvek hegyein csüggnek, csillognak vissza a napsugarak; a pacsirták vigan trillázva szállnak egyre magasabbra és magasabbra a légben; egész zenekar szól a bokrokban és a réteken. Valóságos élvezet volna ezeket hosszan elhallgatni és szemlélni, Boross barátom azonban nem pihen, szakadatlanul folytatja utját s én az éhségtől is sarkalva, követem őt.

Egy ily kirándulás után farkas-étvágygyal hazatérve, épen reggelinél ültünk, midőn egy éles fuvolahang kiáltott be a nyitott ablakon: „Mhi von elodó?“ Egy igazi zsidó arcz hegyes állal, hegyes szakállal, hegyes, görbe orral tolakodott az ablak keretébe.

A környék házalója, Rumpel Lájbis volt, a ki megvett mindent, a mi csak a háznál eladó volt, a háziállatoktól kezdve a rongyig.

— Rumpel Lájbis nem csinál velem üzletet — kiáltott rá barátom rémitő hangon és borzasztó arczkifejezéssel, melyet egy parancsoló elutasitó kézmozdulata kisért.

Az ablakkeret ismét üres lett; a házaló eltünt. Félóra mulva azonban már ujra meglepett bennünket: „Mhi van elodó?“ kiálltásával, most azonban nem az ablakon, hanem a félig nyitott ajtón át. Rumpel Lájbis be is tolta fejét az ajtó nyilásán. Boross iszonyuan fenyegető arczczal ugrott fel az asztaltól, mintha megfojtani akarná a zsidót s rákiálltott — Nem megmondtam, hogy nem csinálok veled többé üzletet?

— És mhiért nem, ha szobod khérdeznem?

— Miért nem! Még meg is magyarázzam?

— Nü, tholán, mert edj mérü zabot vettem az kucsistólj?

— Ahá! Lám a gazember!

— Ghuzembör! Wie hájszt? Hát luptham én azt a zob?... Nem, én böcsülhetesen megfizetthem?

— Igen, a lopott jószágot.

— Hát thuttam én, hogy luputt? Usztán mhiért ne vettem vúna megh tüle? Hájszen edj inekes könyv vett rojtha, hogy inekheljen belüle o themplomban.

— Mit, te akasztófavirág? De most elmenj a szemem elöl!

Oly parancsolóan és mérgesen nyujtotta ki karját, hogy a zsidó eszeveszetten állott odább.

— De ugyan mit mérgelődöl annyit azzal a zsidóval — kérdém Borosstól csodálkozással.

— Miért? — felelé — mert üzletet akarok csinálni Lájbissal.

— Üzletet? — Bámulva néztem rá. — Meg kell vallanom — mondá aztán, — hogy ez egészen uj neme az üzletcsinálásnak, hogy kidobjuk az embert az ajton.

— Nemde, ez tuljár a te bürokrata eszeden? — mondá Boross. — De hogy is ismerné egy ilyen irodamoly az életet, hogyan ismerné a mi zsidóinkat?

— Én csak annyit tudok, hogy ha engemet az ajtón ki...

— Hohó! Te, meg Lájbis, az két ember és Lájbis kétszer is ki hagyja magát dobatni, mig harmadszor komolyan alkudozásba bocsátkozom vele. A harmadik kisérletnél aztán teljesen meg van róla győződve, hogy bizonyosan rászedhet. Érted most már?

— Ellenkezőleg, egy árva szót sem értek az egészből.

— Nem? Na, Józsikám, ne vedd zokon, ha kimondom, hogy te kezdettől fogva nehézkes felfogásu voltál. De higyj nekem, hogy a

Mai lapunk 8 oldal.

00000429

Nem mondjuk ki a másik sulyosabb vádat, olvashatja azt kiki e sorok között, nem mondjuk ki, mert nekünk, akik az igazság mellett harczolunk, csak a gondolatszabadság maradt meg, sajtó és szólásszabadság csak azok privilegiuma, kik a liberalizmusban utaznak; például a — szocziálista izgatók.

Nem kell nagyon törni fejünket, miszerint visszaemlékezzünk arra, hogy a liberális kormány miképen alkalmazta a néppárttal szemben az izgatók ellen hozott rendeleteket? Egy ártatlan brosür, plakát stb. értelmi szerzője börtönnel, birsággal lakolt. A néppárt vezérférfiai, szónokai izgatóknak dekraláltattak és méltatlanságok hosszu sorozatán kellett átesniök. Pedig hát mi volt a bünük? Egyedül az, hogy magas állásukat, fényes tehetségeiket nem a liberálizmus érdekében exponálták. Izgatta-e közülük csak egy is a föld népét arra, hogy a törvénynek ne engedelmeskedjenek, hogy szegüljenek ellen uraiknak? Ilyen elvek, ilyen szavak nincsenek és nem is lesznek a néppárt szótárában. De hát már megszoktuk a liberálizmus szent eszméje alatt már nem az igaz mértéket, hanem a jogtalanságot érteni.

De halljuk azt a dicső liberális sajtót is! Arczátlan czinizmussal azt irja, hogy a földbirtokosok szerezzenek minél több gépet és állatot, majd azután, ha a lázongóknak felkopik az álluk, belátják, hogy nem nagyon nélkülönözhetetlenek. majd akkor nem lesz aratási sztrájk. Ezt a „Pesti Napló“ irja. Megtetszik rajta gazdájának szája ize, hiszen a kis ipart ugy is tönkretette a nagyipar a gépek által tegyék tönkre hát ezt a szegény fölmivelő munkásosztályt is. Igy védi meg az állam, illetve a liberális kormány alattvalóinak érdekeit. Azért hogy vérét, pénzét kivánja, nem ad semmit. Rátörhet agitátor, zsandár, nem részesiti védelemben, holott a szerződés, mely közte és alattvalói között fenáll, erre kötelezi. Már néhány éve kisértet minket a szociálizmus réme, mit tett mégis a kormány ennek ellenőrzésére? Kutatta-e a felbujtogatókat? Hallottuk-e, hogy az agrár-szocziális zavargások értelmi szerzőjét megbüntették volna? Az áldozatok a magyar parasztokból tellettek ki, akik jöttment cseh, morva és német szájból vették át az üdvözitő igéket.

Törvényeink nagyon hézagosak arra nézve, hogy a földbirtokos és a munkásosztály érdekeit megvédelmezzék, a mai politika pedig egyenesen ellenetör. A liberálizmus még nem alkotott semmi jót, csak rombolni tudott, erőszakoskodni, eltiporni mindent, a mi hatalmának utjában állott!

Harmincz év után látjuk az eredményt. Puskaropogás, szurony, átok, vér jelöli eddigi pályafutását. Az aranykalásszal ékes rónaságon nem az aratók szivet derítő dala, hanem szitok hallatszik, az aratás után nem mennek a földesur elé koszorukkal, nem vigadnak, hanem a börtönben ülnek, tásultan várva az itéletet; vagy kórágyon átlőtt mellel, a halállal viaskodva!

Ez a te politikád liberálizmus! Nem borzadsz meg tőle?

Nem volt még elég a szenvedésből a magyarnak, még az is kellett hozzá, hogy az Isten ilyen kormánynyal verte meg. No de maga okozta magának: választások alkalmával eladta magát a liberálizmusnak, melyről pedig tudta, hogy azért az árért vérét kivánja. Ontja is, hisz' megfizette. A sztrájk elég ok arra, hogy ezt a maroknyi magyart még kevesbitse.

Ennyi baj, küzdelem után mikor fogunk okulni? Lesz-e erő Magyarország polgáraiban, hogy elűzze minden bajnak, igy az agrárszocziálizmusnak szerzőjét, a liberálizmust? Ha ez megtörténik, kitakarodik az a sötét fantom, melynek titkos védője a kormány!

— **Végre!** Már hat hete annak, hogy lapunkban részletesen ismertettük azon visszaélések természetét, a melyeket Paulovits Ferencz most városi közgyám, mint katonai nyilvántartó elkövetett. Ez idő alatt ugy hallottuk a városházán folyt ellene a fegyelmi eljárás, a mely immár másodizben is eredménytelen maradt. Megtörtént azonban, hogy időközben a közgyülés Paulovitsot közgyámnak választotta, daczára, hogy ellenünk a sajtópert akkor még nem inditotta meg. Bár nagyon sajnáltuk, hogy a városi törvényhatóság tagjai egészen figyelmen kivül látszottak hagyni azon sulyos természetü vádakat, a melyeket mi Paulovits ellen felhoztunk; — mégis bizonyos mértékben örvendtünk, hogy Paulovits megválasztásával eleje lett vágva annak, hogy Paulovits mint a mi támadásunk áldozata vonuljon vissza a magán életbe. Ez esetben még mindég akadtak volna jóindulatu emberek, a kik kételkedtek volna abban, hogy mi igazat irtunk. Sokan vannak, a kik Paulovits jóbarátai s még ma is nagyon neheztelnek reánk, hogy „megrágalmaztuk“ s vádoltuk oly dolgok elkövetésével, a melyben teljesen ártatlan. Ezeket az embereket sohasem lett volna alkalmunk az ellenkezőről meggyőzni, hacsak erre sajtópör keretében alkalom nem adatik nekünk. És ezt nagyban elősegitette közgyámmá történt megválasztatása. E választás után mint értesülünk a tisztviselői kar fölszólitotta Paulovitsot, hogy lapunk ellen haladéktalanul inditsa meg a sajtópört, miután olyan természetü vádakról van benne szó, a melyeket hallgatással mellőzni nem lehet s a tisztviselői kar reputácziója megköveteli, hogy e vádak alól tisztázza magát. A „Székesfehérvári Hirlap“ tegnapi számából

---

zsidót, éppen mert most már bizonyos róla, hogy becsaphat engem, én fogom kijátszani. Majd meglátod.

Most természetesen éppen annyit tudtam, mint előbb. Boross egész lelki nyugalommal pipára gyujtott s olyan füstfelleget fujt, hogy hogy haragvó feje egészen felhők közé temetkezett. Én pedig feszült figyelemmel vártam a történendőket.

Éppen nem tartott sokáig, hogy ismét felnyilt az ajtó s Lájbis lépett be egész nyugodtan s mintha misem történt volna, megfontolva, de bizonyos erélylyel egy az ajtó közelében álló székre telepedett e szavakkal: Jó reggelt, Boross ór, jó reggelt nagyságos oram! Voltam az istálluban és megnéztem azt a luvat. Fáin jószág, mundhathum, fáin edj jószág!

Boross büszke volt lovaira, ezekben lelte minden örömét. Elmosolyodott s a zsidó rögtön kizsákmányolta ezt a jó hangulatot.

— De, mundtam maghamban, mit csinál Boross ór avval a pejkuval? Ógy illik az uda, mint a disznó a zsidóházba, mundtam mogamban.

— Hát csakugyan meguntad az életedet, Lájbis?

— Váj gesrien! Meghontam? ki mundgya, hogy meghontam? Dehugy, a világirt se, nagyságos óram.

— Akkor ne is mond az én pompás pejemet többé disznónak, különben már megetted utolsó maczeszedet.

— Nu, hát khi mondta dhisznunak? Pumpás állotka, azt mundtham; mundja nagyságos oram, hát nem ugy mundtham?

Én hangosan felnevettem.

— Csak azt mundtham, hugy a pompás pejku nem illik a tübbi luvakhoz, a feketékhez, szörkhékhez, meg a sárgákhuz.

— Mi gondod rá, — vágta vissza Boross haragosan — illik-e vagy nem a többihez? Csak nekem tessék!

— Mi ghundum rá? Mhért ne lenne ghundum rá? Már csak régi barátságbul is?

— A pejkó iránti barátságból?

— Haljo csok nagyságos ór, a pejku iránti barátságbul, mundja? Phedig júl thodja, mily nadj borátsággol viselthettem mindig Boross ór iránt, — persze a pejku iránt is. Mhért ne lennék jó hozzá, a pumpás állothoz?

Boross hozzám fordult. — Azt hinné az ember — mondá — hogy Lájbisnak szándékai vannak az én pejkóm iránt.

— És ha ugy vóna? — mondá a zsidó fürkésző tekintettel. — Micsoda szerencsétlenség vulna az?

— Mindenesetre szerencsétlenség volna te reád, mert nem adom el?

— Nem odja el, és mhiért nem?

— Mert nem eladó.

— Mi, nem eladú? Minden eladú, ha meg thodják fizetni, ogy-e nagyságos ór?

— Éppen ez a bökkenő, — mondá Boross — te nem tudod az én pejkómat megfizetni.

A megvetés kifejezése czikkázott végig a zsidó arczán s pillanatra ugy látszott, mintha haragban akarna kitörni; de legott mást gondolt, nagyon szomoru arczot vágott, felállott s alázatos magatartással szó nélkül elhagyta a szobát.

— No, most elpuskáztad a vásárt — nevettem fel kissé kárörvendve; mert barátom mindig jobban akart mindent érteni mint mások.

— Ellenkezőleg öcsém; még csak most indul meg Isten igazában. Eddig csak a bevezetés járta. — S önelégülten czirógatta hosszu szakállát.

De én is mosolyogtam — vállvonogatva; mert gorombaságа mellett hogy is jöhetett volna létre valami üzlet?

— Százütven furint! — kiáltá be azonban már Lájbis a félig megnyitott ajtón, — tünkre theszem ogyan magamot mellethe, de mit meg nem thesz az ember régi borátságból?

— Nevetséges! — felelé Boross, hátrafordult s egy korbácsot kapott kezébe.

— Százütvenirt nem? Halljo, nagyságos ór, százütven rapagus forintért nem akarja nekhem ideadni a pejkut; nevetsiges, mundja!

— Hordd el magad! — kiáltá Boross, felemelve a korbácsot és a zsidó eltünt.

Pár pillanat alatt megint felnyilt az ajtó:

— Mondjuk százhetven forint; szép ajánlat, ugy-e, nagyságos ór?

Boross csak megvetően nézett s a korbácscsal játszott.

— Százhetvenért sem? — Nu, hallja meg utulsú szhavamat, Boross orr; morodjunk jú borátok s ozért legyen hát háromszáz florén! Én ugyan tünkre vagyok téve, egészen tünkre théve, de phosztán csak hogy üzlethet csináljok, mert hát még én is akaruk valamit nyerni rhajta.“

Boross hallgatott; bizonyosan ingadozott.

— Khezet rá! — mondá a zsidó, kezét nyujtva.

Barátom azonban még mindig vonakodott s meggondolni látszott a dolgot.

— Nagyságos oram, beszélje rá khérem,

00000430

értesülünk, hogy a sajtópört ellenünk már meg is inditotta. — Nincs szándékunk az itélet elé vágni. Az ügy végre oda került, a hol hivatott birák itéletet fognak felettünk mondani. A magunk részéről mindenképpen rajta leszünk, hogy a vizsgáló biró müködését megkönnyitsük, s hogy sajtó tárgyalás mielőbbi megtörténtét lehetővé tegyük, még pedig annál is inkább, mivel a jelenlegi viszonyok között nagyon kivánatos, hogy világosság gyuljon a homályba. Ez a sajtó tárgyalás nem pusztán Paulovits ügye lesz. E tárgyalás folyamán az egész ország előtt bemutatjuk egy töredékét a mi közigazgatásunk tehetetlenségének. Két izben, legutóbb *jelezve a visszaélések természetét* is irtunk Paulovitsról és még fegyelmi eljárásra sem találtak okot! Az utóbbi éveknek nem volt oly érdekes sajtópöre a fővárosnak sem lefolyásában, sem végeredményében mint ez. — Mint értesülünk Paulovitsot a sajtópörben dr. *Saára* Gyula fogja képviselni. Lapunk szerkesztője, a ki egy nyilttéri közleményben az inkriminált czikk szerzőségét már elismerte, a sajtó tárgyaláson ügyvéd nélkül fog megjelenni s önmaga fog védekezni.

Arató sztrájk Fejérmegyében.

(Kiküldött tudósitónktól.)

Benne vagyunk immár a sztrájk tömkelegében, ugy, hogy a ki eddig még nem is hallott róla, még az is most az aratók sztrájkjáról beszél uton-utfélen, otthon, a korcsmában, minden helyen.

Fejérmegyét sem kerülhette el a sztrájk, mert vannak nagybirtokai, a szocziálistáknak pedig ez a legtermékenyebb talajuk, mert ilyen helyeken sok embert találnak egy tömegben, kiket nem nehéz felláztani. A sztrájk *Tolnából* vonult be megyénkbe, először *Baracsra*, a mint itt beszüntették a munkát, a hirnökök a *Pentelleieket* 300 kaszással fenyegették, ha mernek dolgozni. Itt is kiütött a sztrájk. Kapóra jött a *csiszterciták* nagy urodalma, hol annyi meg annyi száz ember dolgozik, őket nem is volt nehéz rábeszélni. Átment a *hantosi*, a *loóki* pusztákra, ellepte a *kisperkátai* urodalmakat. S ma már a *szolgaegyházit* is. Mindenütt csak azt mondják sztrájkolnak az aratók.

Miképpen terjedt a sztrájk? Ha valaki azt hinné, hogy a rossz termés miatt, nagyon csalódnék. Azelőtt sem volt mindig jó termés, azért mégsem sztrájkoltak, s ha rossz volt, szépen kiegyeztek. Tehát nem a rossz termés, hanem a hamis tévtanok irásban és szóval való terjesztése oka a sztrájknak.

Láttam egy embert lélekszakadva futni, még csodálkoztam is fölötte, hogy óriási hőségben annyira szalad. Mit sem törődtem vele, csak később tudtam meg, hogy az én emberem a „szuczilisták" hirnöke volt. Meggyütt a szabadság! — keresztapám, éljen a szabadság! — Ki van már tüzve az ászlónk. Éljen a szabadság! — igy kiáltozott az aratókhoz. Egy másik: „Dejszen körösztapám nem szántanak már többet rajtunk. Éljenek a szabaditók!" S csakugyan, a mint hire futott a zircziek aratósztrájkjának, menten letették a kaszát a közeli urodalmak aratói is.

Azért nem minden arató izgató, csak egy két hősszáju, de ezek annyira lármáznak, hogy szájuk miatt a többiek sem mernek dolgozni, bár szivesen dolgoznának. Az ily hősvitézek átszökdöstek a szomszéd uradalmakba, s rábeszélték, a kik még dolgoztak. Kortesfogás itt sem hiányzik. A nagy Kossuth, kis Ferencz fiával meg Tisza Pistával korteskednek, mintha ezek állanának élén a 900 kaszás „szuczilistá"-nak, a kik vonulnak most végig az uradalomban, hogy a hozott szuczilista törvényt végrehajtsák. Minden arató ezt beszéli. S midőn azt kérdeztem egytől: micsoda törvényt hoztak a szuczilisták? S midőn megmagyaráztam, hogy törvényt csak a képviselőházban lehet hozni, akkor szemem közé nézett s azt mondta: „De'jszen olvasott ő róla, jobban tudja ő."

Az aratók a szocziálistákat pártolják. Hogy egy-két helyre katonaság lett kirendelve, ezt már a saját javukra magyarázzák, mintha a katonák a „szuczilisták" megvédésére rendeltettek volna ki, nehogy az urak őket bántsák, mert azok a nép javát akarják. S mondom egy aratónak: hiszen máskor is volt rossz termés. S ő nem mondotta az okot, miért sztrájkolnak, csak ugy hetykén oda vágta: „Most vagy soha!" S én beszélek neki, magyarázom a káros oldalát: „Mindegy, most az alkalom, most vagy soha" — vágta vissza.

Nem használ a szép beszéd, annyira félre van vezetve a nagy tömeg. Kutattam mégis a főokot, s ezt az ingyen munkában — a lójárásban találtam meg. Ez az, a mivel a szocziálisták az aratókat félrevezették. Ezen munka fejében napszámot követelnek, s még tovább olyan követelésekkel állnak elő, melyelyeket ha az uradalmak teljesitenének, jóformán nekik alig maradna valami. A 8-ik részt követelik, tisztán, kicsépelve, szalmájával együtt minden teher nélkül, ugy hogy a kettőző külön kapja meg a magáét, s semmiféle ingyen munka ne legyen. Az uradalmak ilyen követelésekbe nem mennek bele, az aratók azért nem tágitanak, követelnek és pedig erősen, mert azt megmutatják majd, hogy azért ők fogják learatni.

Az aratóknak most ünnepnapjaik vannak. Napszámba ne merészelje senki se hini, mert meg sem mozdul. Kocsmába mennek, mulatnak, dalolnak, az utczán fel s alá járkálnak, közbenközben beszagolnak egyezkedni. Egyik uradalom a felében egyezett ki, a másik 300 frtot fizetett a lójárásért napszámot, s munkában állottak, A döntés a zircziek nagy uradalmára, az ugynevezett „Előszállási pontokra" marad, melynek értelmében az arató a 10-ik részt kapja, tisztán, szalmával együtt, minden ingyenes munka nélkül.

Baracson s a *Zircziek* pusztáin e pontok értelmében már dolgoznak, különösen *Poór* Gusztáv főszolgabiró fejt ki nagy erélyt közöttük, ki már 5 napja az aratókkal bibelődik; azokat, kik az egyezséget elfogadják, munkára ereszti, kik nem fogadják el, azokat elzavarja s ha vonakodnak elmenni s lázitani mernek a börtönbe záratja őket.

Igy előreláthatólag nem sokáig tart már az arató sztrájk — legalább Fejérmegyében — mert az aratók az „Előszállási pontok"-at hajlandók elfogadni. De az urodalmak eddig is már tetemes károkat szenvedtek, mert a gabona egyszerre mind megérett s félni lehet, hogy a nagy melegség folytán a szem megszorul. Hogy az urodalmak bele mennek az egyezségbe, csakis a kénytelenség hajtja rá őket, nem akarnak még több kárt szenvedni.

Ezen arató sztrájknak meg lesz majd a következménye. Az urodalmak a jövőben aratógépeket fognak beszerezni s igy a népet többszörösen fogják megbüntetni ez idén tapasztalt

---

hogy ne szalassza el ezt a szép ajánlatot. Különben távozom. — S csakugyan menni készült.

Végre megszólalt a konok Boros: — Mert te vagy Lájbis, hát Isten neki, legyen tied a ló; egyet azonban kikötök.

Sötét árny ült a Lájbis ravasz képére; a feltételek egyáltalában nem voltak inyére, hacsak nem ő tette azokat. — Nu, mi szükség von még hosszó kikhütésekre. Én megkhapum a nagy pejkut s a thekintetes ór besüpri a háromszaz forint és azzal kvitt!

Ne olyan gyorsan! Én megkapom a te háromszáz forintodat, de te nem kapod meg egészen az én phejkómat. Érted?

Határtalan csodálkozás és szájtátás.

Jul értettem? Nem egészen khapum meg a luvat? wie hájszt nem egészen?

— Azaz csak három lábbal kapod meg tőlem a lovat, a negyedik az enyém marad.

Még mindig határtalan csodálkozás az egész vonalon, mert én is osztozkodtam benne.

Nagyságos ór, mi a szándéka? Tán amputáltatni akarja a luvat?

— Semmi amputálás — mondá Boross egész nyugodtan, — a negyedik láb az én lábam, szintén a lovon marad és oda mehet vele a hová akar, de az én tulajdonom marad, punktum!

Lájbis nem tudta, mitevő legyen s fejcsóválva tekintett hol ő reá, hol rám, aztán pedig lehorgasztott fövel hagyta et a szobát.

Baratom hangosan fölkaczagott s vidáman mondá: — Most vigyázz, mindjárt lovagolni látjuk a zsidót.

És ugy is volt; Lájbis pár pillanat alatt az utczán nyargalászott alá s fel a házunk előtt majd vágtatva, majd ügetve és lépésben, miközben gyanakvó szemei folyvást a ló lábaira voltak szegezve. Miután eleget lovagolt, leszállott, kantázán fogta a lovat s ismét lépésben, ügetve és vágtatva járatva maga mellett, az egész idő alatt le nem vevén szemét a lábairól. Végre még a kocsist is előhivta s ezzel is megjáratta a lovat, hogy annál jobban szemügyre vehesse. Midőn ez a próba is véget ért, egyenkint felemelgette a ló lábait s mindegyiket gondosan és alaposan megvizsgálta. Meg volt elégedve. Nem talált semmi kifogást s aggodalmai eloszoltak.

Boross pedig szakálába nevetett, a vállamra ütött s mondá: „Igy, most már kész a vásár: beleharapott s most vergődik a horgon."

Lájbis ragyogó arczczal lépett a szobába s e szavakkal nyujtá kezét Boross elé: „Parolát, Boross ór. Thodom, hugy a thekintetes ór sokszor tréfálni szeret; én beérem a három lábbal."

„Semmi tréfa!" viszonzá szigoruan a kérlelhetetlen házigazda, „nagyon is komolyan beszélek."

A zsidó ravaszul hunyorgatott s még mindég tartotta kezét. Boross erre parolát adott, a vásár megtörtént. Még csak a szerződés hiányzott, melynek megirására a jegyzőt hivatták elő, ki csakhamar megérkezvén, Boross elkezdte tollba mondani neki: „Szerződés egyrészről Boross Antal földbirtokos s másrészről Rumpel Lájbis közt, melynek értelmében előbbi az utóbbinak 300 frtért egy világos pej ötéves lovat, de csak három lábbal — —"

— Mit?" kérdé a jegyző csodálkozva. — Hát ki vesz meg egy lovat három lábbal?

— Én is mudtam neki, — vágot közbe a zsidó, mindjárt muntham én, hogy ez ustobaság; bucsásson megh Boross ór, de a mi igaz, igaz, ugy-e, nagyságos ór?

— Jó, — mondá Boross, — akkor megtartom a lovat.

Szünet állott be, mely alatt tétovázva néztek egmásra; végre Lájbis szakitotta félbe a csendett: — Füjegyző ór, tegye meg neki a khedvet, hisz csak tréfa. — —

— Nem tréfa, de komolyan akaratom! — erősité Boross.

— Nu legyen, nem bánum. Irja, füjegyző ór: három lábbal: a negyedik Boross ór tulajdona marad.

És melyik a negyedik?

— Az én lábom a bal első láb, — mondá Boross nagy komolyan.

— Tehát: a bal első láb az eladó tulajdona marad, de követi társait.

Ezel aláirtak s megpecsételték a szerződést, Lájbis a pénzt kifizette, Boross nyugtázta. Lájbis egész büszkén a ló hátára vetette magát s — Adjes, Boross ór, küszönöm szépen a bal előlábat, melyet külcsön adott! — szavakkal elvágtatott.

— Mi van azzal a bal előlábbal! — kérdém barátomat, midőn magunkra maradtunk.

— Mielőt haza ér, már tudni fogja a zsidó.

— Szép, de én nem; pedig én is szeretném tudni.

— Nagyon egyszerü a dolog; sántit rá, ha félóráig fut. Különben pompás állat, kár érte!

Szemrehányóan tekintettem barátomra.

— Nos, mit nézesz ugy, te ártatlan bárány? Azt hiszed, hogy nem becsületesen jártam el? Becsületesebben már nem is lehetett volna s ma még távol sem nyertem annyit,

00000431

bánásmódjáért. Lesz még egy más következménye is: az urodalmak a figyelmet az állattenyésztés felé fordítják s igy nem lesznek kénytelenek könyörögni annak, a kinek kenyeret ők adnak.

Közelednénk a sztrájk vége felé, mert a kis-perkátai, hantosi és a szolgaegyházi urodalmak is most már megegyeznek, félni lehet azonban, hogy az aratás alatt egy párszor még kiüt, mert a kinek csak kis ujjat mutatnak, az mind a tizet követeli.

Herczegfalván mult héten csütörtök délelőttől kezdve szombatig mit sem dolgoztak az aratók. Nagy volt a lázongás. A járási szolgabiró a zavargók megfékezése czéljából megfelelő karhatalomról gondoskodott, s szombaton meg is kisérlettók a néppel az egyezséget. De az ujabb és nagyobb követelésekkel lépett fel s az egyezség eredménytelen maradt. Vasárnap délelőtt ujból összegyült a sok lázongó s nagy nehezen egyezségre léptek. Most már ujból megkezdték az aratást, csak néhány kisebb bérlőnél szünetel még, mivel ők nem hajlandók megadni azt a mit a nép követel! Igy még komoly következménye lehet a néplázongásnak, söt az a körülmény, hogy egy két helyre most már be sem fogadják a szerződést felbontó aratókat, hanem más vidékről hozat az uraság a hatóság közbenjöttével, a miért is a mellőzött nép a legvégsőkig mehet, mivel nagy köztük az elkeseredés, söt azt is mondják, hogy nem jó végük lesz azoknak, a kik belemernek az ő gabonájukba menni. — Lehet, hogy a béke helyre áll, de nem remélhető.

A *sárbogárdi* járásban a hét folyamán rohamosan terjedt az arató sztrájk. A járás északi részében a hantosi gazdaságokon, délen az alsószent-iványi földesuraknál, nyugoton a Hatvan pusztán; továbbá a kis-loóki, szent-miklósi gazdaságokban jelentkezett Sárbogárdra, mint a járás középpontjára, a napokban indult a csendőrség részéről 16 ember és 3 század gyalogság. Ujabban az *adonyi* járásban Felső-Besnyő pusztán szünetel a munka. A *székesfejérvári* járásban pedig Seregélyeshez tartozó Hyppolit pusztán, hova ma reggel indultak városunkból csendőrök s ugyancsak ma délelőtt utazott a helyszinére *Korniss* Boldizsár főszolgabiró is, hogy a zavargásra vonatkozó intézkedéseit megtehesse.

---

mint a mennyivel a zsidó már becsapott. Ő tudja ezt.

Boross ismét elkezdett pipázni s borzasztó füstfelhőt fujt maga körül.

* * *

Körülbelül három hónap mulva találkoztam Budapesten a központi pályaudvarban Lájbissal. Ki akart térni előlem; de én egyenesen felé tartottam, köszöntöttem s kérdezősködtem a pejkkó után.

— A pejkó? — kiáltott fel s gondolkozott egy pillanatig, — a pejkó nagyon sok zabot eszik!

— De pompás egy ló; mit csinál a bal első láb?

— Nagyságos oram, megmundom ünnek: még suha nem csináltonk oljan becsöletes vásárt, mint akkor.

— Azt tudtam, mert Boross barátom becsületes ember.

— Bücshülethes ember, valuban, böcshületes ember.

Kis idő mulva ismét visszatért s a fülembe sugta: — Igozán todni okarja, mi volt a pejkhóval, nagyságos ór? . . . de el ne áruljon: még soha sem csaltak meg oljon gyalázatusan, mint akkur!

Haragra lobbantam s erélyesen kérdőre akartam őt vonni, de már ismét elpárolgott!

Épen másodszor csengettek, midőn harmadszor közeledett felém a zsidó és mondá: — Mondjuk másképen; mondjuk: még soha sem csaltak meg oljan böcshületesen, mint akkor! és ezt én mandom, Rumpel Lájbis!

Major Ferencz dr. beszéde.

A néppártnak rokonszenves tagja dr. *Major* Ferencz a képviselőházban tegnap egy röktönzött beszédet mondott, a mely rendkivül nagy hatást keltett és az összes fővárosi lapok a legmelegebb hangon emlékeznek meg a beszédről.

Ismerve az általános szeretetet, mely *Major* Ferencz drt környezi, leközöljük kivonatosan beszédét. Beszédének elején Major tiltakozik az ellen, hogy a néppártot az agrár törekvések kerékkötőjének nevezzék. (De az! De mikor ugy van! kiáltások jobbról.) Nincs ebben igazság. Hiszen a néppárt kéri a földadó leszállitását. (Helyeslés). A biztositó társaságokról szólván, állitja, hogy a biztositások folytonos fokozódása, ez a biztos fokmérője a gazdaosztály elszegényedésének; mert ha jégverés, vihar, tönkreteszi a vetést: a gazda a biztositási összeg nélkül nem tud megélni. Miért? Mert a kormánypárt három évtizedes politikája minden más gazdasági ágat tönkretett. Neményi azt mondá: az osztrákok nagyon is jól tudják megvédeni érdekeiket . . . semmiféle gyöngéd tekintet őket ebben nem akadályozta meg. E pozitivum megforditottja azt jelenti, hogy a magyar kormány pedig nem tudja megvédeni az ország érdekeit semmikép. (Ugy van! Ez már igaz! Fölkiáltások az ellenzéken.) Fejtegeti, hogy a javaslat tisztán a nagytőke igaztalan támadása. A miniszterelnök is elcsapott a nagytőkések táborába. Milliókat szórt a választási lelkek megvásárlására. Mint a nagytőke hivei, a kormányférfiak föntartják a nagy kamatlábat. Ez oda fog vezetni, hogy majd igy lehet beszélni egy-egy darab magyar földről: *N. N. takarékpénztári kerület közbirtokossága.* (Tetszés. Mozgás.) A telepesek pusztulásáról is csak szomoruan lehet beszélni. De a helyett, hogy ezen segitenének: előállanak a cukorprémiummal; pedig Darányi miniszter a költségvetési vita idején nyiltan bevallotta, hogy a *prémiumokat nem kapjuk meg a kivitel arányában s Ausztria javára nagyban károsodunk,* de arra való a kiegyezés, hogy ezen az anomáliáu segitsünk. De segitett-e e vallomás óta ez anomálián a kormány? Semmit. (Ugy van! Ugy! az ellenzéken.)

Azután igy folytatja Major dr. beszédét: „De van egy erősebb része az igen t. miniszter ur beszédének, a melyre különösen felhivom ugy az ő, mint a pénzügyminiszter ur figyelmét. Azt mondja ugyanis gróf Károlyi Sándor t. képviselőtársam beszédére (olvassa): „Azt mondja a t. képviselő úr, mi nem merünk szembe szállani bizonyos áramlatokkal. Legyen meggyőződve, hogy mi a magyar mezőgazdaság érdekében valamit szükségesnek, helyesnek tartunk: szembe merünk állani bárkivel. Igen, Ausztriával szemben is megtudjuk védeni Magyarország érdekeit, természetes, hogy a mennyiben jogosak, Ausztria érdekei is megóva legyenek. Természetes, a képviselő ur, ugylátszik, olyan szerződést kontemplál, hol az egyik fél csak nyerjen, a másik csak veszitsen. Én az Ausztriával való szövetséget és viszonyt ugy fogom fel, a mint egy becsületes szerződéses viszonyt felfognom kell.“

Tehát t. miniszter ur vagy nem fogadja el azt a javaslatot, melyet a t. pénzügyminiszter ur beterjesztett, vagy pedig helyt áll azon szavakért, a melyeket itt mond, a menyiben nyiltan kimondja, hogy csakis egyenlő szerződések alapján, egyenlő jogokkal és egyenlő nyereménynyel is egyenlő teherviseléssel is megy bele a szerződésbe. Mindenesetre nagyon ajánlom figyelmébe ezen kijelentést t. miniszter urnak. (Tetszés balfelől.)

Én a magam részéről teljes mérvben meg vagyok győződve az igen t. pénzügyminiszter ur igazságszeretetéről, munkássága és szorgalma iránt tisztelettel adózni, kérdem azonban mégis, micsoda tekintetek vihették arra, hogy jelen esetben, midőn ő maga mondja, hogy itt meg vagyunk károsodva, hogy ha csak egy krajczár különbség is van és csak egy napra, nem egy esztendőre szól a szerződés, ilyenbe bele tud menni, akkor, a mikor nem is egyenlők az erők, tekintve az iparág erősségét, mert azt nem tagadhatja senki sem, hogy a czukoriparág Ausztriában rég megizmosodott és a legnagyobb virágzásnak örvend, még pedig rendezett gazdasági viszonyok mellett, a mi nagyfontosságu a dolog elbirálásánál, azonfelül előnyben van azáltal is, hogy az ő czukorrépája 3—5 százalékkal több czukrot tartalmaz, előnyben van továbbá, hogy az ő munkásait sokkal olcsóbban képes szerződtetni gyáraihoz, mint a mi gyárosaink, tehát ha ennyi tekintet van és szól Ausztriának virágzó ipara mellett, kérdem, vajjon hol a paritás akkor, hogy ha az a gyenge iparág a mi czukoriparunk, mely csak most van fejlődésben, kénytelen kedvezőtlenebb körülmények mellett még magasabb áldozatokat hozni Ausztriának. Itt tehát még csak nem is gyengéd tekintetekről, hanem igazságosságról van szó, a melynek mindig hive voltam és hive leszek is.

De különben sem az az eszköz a prémium, a melylyel czukoriparunk megmenthető. A biztos eszköz nemcsak a czukoripar, de minden gazdasági iparágnál a felvirágzásra a gazdasági viszonyok egyensulyában és a gazdaközönségünk gyarapodásában találja, mikor a gazdák maguk szövetkeznek, hogy a megváltozott viszonyokhoz képest gazdasági iparágakat honositsanak meg, csakis ezen alapon és ezen feltétel mellett lehet hazánkban is a czukoriparnak biztos alapot és felvirágzást teremteni; melyre azonban legelső föltétel, miként már hangsulyoztam, a gazdákat az uzsorakamat fizetés alól felszabaditani, mely egyedül képes a megzavart egyensulyt a gazdaságban helyreállitani és biztos alapot a fejlődésre megadni. (Ugy van! a baloldalon.)

És a kiegyezés ezen előpostája a jelen javaslat azon aggodalommal tölt el bennünket, hogy a beismert sérelmeink sem lesznek orvosolva, hanem mindig háttérbe leszünk szoritva, minek kárát első sorban a gazdaközönségünk és iparunk vallja. (Ugy van! a baloldalon.)

Ideje tehát annak, hogy valahára már a józan gazdálkodás rendszerére lépjen kormányzatunk és ne dédelgesse minden téren a jogosulatlan tőkét, hanem tegye a gazdaközönséget a tőke urává, mert csak akkor fog életerős verseny gazdaközönségünkben és az iparos osztályban kifejlődni. Ez az egészséges verseny, a melyet a megizmosodott közgazdasági viszony teremt, teszik Magyarország jobb jövőjének alapját, melyen biztosan és felemelt fővel mehetünk a jövő elé. (Ugy van! a baloldalon.)

Az elmondottak után habozás nélkül kijelenthetem, hogy e törvényjavaslatot, mely teljes pongyolaságában, minden statisztikai adat mellőzésével, továbbá nyiltan a miniszter ur által is kifejezve, az ország megkárositását tartalmozva terjesztetett elő, beterjesztett alakjában el nem fogadhatom, mert lelkiismeretemmel és meggyőződésemmel nem tudom összeegyeztetni, hogy megszavazzunk oly törvényt, a mely nyiltan és köztudomásulag a károsításunkra irányul. Ezért a benyujtott törvényjavaslatot sem általánosságban, sem részleteiben el nem fogadom. (Élénk helyeslés és éljenzés balfelől.)

József főherczeg doktorrá avatása.

Népszerü főherczegünk *József* főherczeg tegnap Kolozsváron nagy ünnepélyességgel doktorrá avattatott.

A kolozsvári Ferencz József tudományegyetem tudvalevőleg még a millénium idején disz-doktoráva választotta József főherczeget. Az ünnepies fölavatás azonban késett mostanáig, mert a főherczeg, ki rendkivül megörült a kitüntetésnek, a köszönő levélben azt irta a tanári karnak, hogy diplomáját majd ő maga fogja átvenni Kolozsváron. Ez tegnap történt meg, tegnap folyt le az egyetemen a főherczeg bölcsészeti doktorrá való fölavatása, nagy ünnepséggel, s József főherczeg átvette a diszesen kiállitott kutyabőr diplomát.

Az ünnepség már reggel kezdődött, mikor József főherczeg megérkezett Kolozsvárra. A pályaudvaron *Albach* polgármester, *Deák* főkapitány, az egyetem képviseletében *Farkas*

00000432

Lajos dr. rektor, *Lindner*, *Márki*, *Szabó* és *Farkas* dékánok várták. A katonaság részéről *Márnegy* altábornagy és *Palkovics* tábornok voltak a pályaudvaron. A katonai méltóságok tisztelgése után Albach polgármester üdvözölte a főherczeget, majd bemutatta Farkas Lajos rektort, a ki rövid üdvözlő bes éd után az egyetemi dékánokat mutatta be. A főherczeg azután a New-York-fogadóba hajtatott. Rövid pihenés után a honvédkaszárnyába megszemlélte a honvédcsapatokat, majd ez egyetemre hajtatott, hogy doktori diplomáját átvegye. Az egyetem bejáróná Farkas Lajos rektor és a dékánok várták a főherczeget, a kit a rektor röviden üdvözölve, bevezetett az egyetem fényesen földiszitett disztermében. Itt folyt le a doktorrá avató ünnep. Itt várták a főherczeget az egyetem összes tanárai. Miután a főherczeg a diszjelvényes egyetemi rektor és a dékánok helyet foglaltak, *Farkas* Lajos dr. egyetemi rektor a következő beszédet modta:

„Boldogitó öröm és hála tölti el szivcinket, a midőn királyi fenségedet a legmélyebb és legalázatosabb tisztelettel üdvözölhetve, tudjuk, hogy e legmagasabb kegyben a tudomány kedvelésében és művelésében elöljáró fenkölt elme és áldott jó szivének elismerése kiván megnyilatkozni azok iránt, kiknek nem volt és nem lehet igazabb vágya, mint napról-napra hiven és becsületesen dolgozva, a nemzet legbecsesebb javát megőrizni és gyarapitani. De nemcsak ránk, igénytelen munkásokra, elmuló jelenségekre esik e ritka megtisztelés éltető verőfénye, enyhitve és feledtetve is a hosszu küzdelem keménységét, az elveszett hü bajtársak fájó emlékét, hanem körülveszi és állandó fénye maradt szeretett egyetemünknek; a legigazabb tanuság a mellett, hogy legfőbb ékességét és büszkeségét, a mi dicsőségesen uralkodó felséges királyunknak nevét immár nem érdemetlenül viseli s hogy ha még nem is az, a minek lennie kell, a jóságos Isten kegyelmével felséges urunk királyunk atyai oltalma alatt, a magas kormánynak bölcs gondoskodása és a világosság áldását megbecsülni tudó jó magyar nép áldozatkészsége által már a holnap és minden-nappal inkább és inkább azzá lesz. Boldogok vagyunk, hogy királyi fenséged mélyen érzett hálánk, igaz, hazafias tiszteletünk és őszinte ragaszkodásunk nyilvánitására nekünk ez emlékezés alkalmát megadni méltóztatott s a midőn annak kegyelmes elfogadásáért esedezném, legalázatosabban kérem királyi fenségedet, méltóztassék megengedni, hogy a matematikai és a természettudományi kar tudós dékánja doktori diszlevelünket beszéde kiséretében átnyujtani szerencsés lehessen.“

Ezután a matematikai és természettudományi kar ez idö szerinti dékánja dr. *Farkas* Gyula mondta a következő fölavató beszédet:

Fenséges cs. és kir. főherczeg ur! Én Farkas Gyula a budapesti tudományegyetemnek bölcsészeti doktora, a páduai tudományegyetemnek honaris causa term. tud. doktora, e magy. kir. tudományegyetemen a mat. és fizika ny. r. tanára s a mat. és term. karnak ez időszerint dékánja ő cs. és ap. kir. felségétől, legkegyelmesebb urunktól és királyunktól tisztemhez kötött hatalmamnál fogva és cs. és kir. fenségedet tudománya elismeréseül a bölcsészeti tudományok doktorává avatom s fölruházom mindazokkal a jogokkal és kiváltságokkal, a melyek a felség kegyéből és a törvény erejénél fogva a doktorokat megilletik. A midőn most kérni bátorkodom, hogy fogadja kegyesen ezt a doktori diplomát, a melyet még millenáris tanévi rektor magnifikusunk, Martin Lajos és a mat. és term. kar akkori dékánja Kanitz Ágost adtak ki és irtak alá, a legmélyebb érzelmeinket egyesitve, kivánom, hogy engedje a Gondviselés, mikép fenséges urunk, mint szeretett hazánk erős oszlopa és tudományosságunk hathatós ápolója, mivelője, előmozditója még igen soká éljen! (Hosszantartó éljenzés.)

József főherczeg, mélyen meghatva, igy szólt:

Fogadja a kolozsvári Ferencz József tudományegyetem legöszintébb és legbensöbb hálámat azért, hogy engem csekély és kevés tudományos munkásságom után doktorának választott. Örömmel tölt el az egyetem fejlődése és működése és e helyen, a haza keleti véghatárán, a hol a magyar mivelödés czélja a magyarság emelése, a mi a tudomány által érhető el. Legyenek meggyőződve arról, hogy mint mindig ragaszkodtam a tudományhoz s azokhoz, kik a tudományt a magyarság javára fejlesztették, ezután kettős ragaszkodással leszek irántok és ezt szivem mélyéből mondom, ragaszkodásom és érzésem nem mulandó, hanem addig fog tartani, mig szivem dobbanása tart. (Hosszas éljenzés.)

A főherczeg erre átvette diplomáját és beirta nevét az egyetem könyvébe.

Az ünnep után a rektor megmutogatta a főherczegnek a jogi fakultás tantermeit.

— A mikor engem Prágába vittek — jegyezte meg akkor a főherczeg jókedvüen — ott nem tudtam megférni a jogi tanárommal. Mindig azt mondta: olyan *magyar fiskális eszem van.*

Majd egy más alkalommal, a matézisről szóiva, megjegyezte:

— Ha most kellene vizsgáznom az urak előtt, *megbuktatnának*, pedig valaha tanultam én felsöbb matematikát.

Délben a főherczeg ebédet adott a Newyork szállóban. — Ebédre hivatalosak voltak: Marnegg Ödön altábornagy, Palkovics József tábornok és többen a törzstisztek közül; a polgári osztályból: Albach Géza polgármester, Biró Béla apátplébános, Farkas Lajos dr. rektor, Fekete Gábor táblai elnök, Szász Domokos ev. ref. püspök, Ferencz József unitárius püspök, Kozma Gyula főügyész, Lázár István gróf alispán stb. A főherczeg jobbján Marnegg Ödön altábornagy, balján Fekete Gábor táblai elnök ült.

Délután a főherczeg az egyetem botanikus kertjét nézte meg. Ma Brassóba ment s onnan Budapestre utazik.

Tizéves találkozó.

Vannak események az életben, melyek feledhetetlen benyomást tesznek az ember lelkére. Ilyen a tanuló ifjura az érettségi és a pálya-választás nehéz kérdése. Ez a betetözése a gimnázium 8 évi küzdelmeinek. Nem csoda hát, ha az aranyos ifjukor emlékeit magával viszi a haza jövendő polgára az élet mezejére s azok fölött sokszor elmereng. Hát még, ha évek multán viszontláthatják egymást a szeretö társak, mekkora az öröm, mennyi a változás, mennyi a meglepetés!

Egy ilyen kedves, 10 évi találkozó folyt le folyó hó 5-én Székesfejérvárott. Azok, kik 1887-ben érettségit tettek a helybeli kath. főgimnáziumban, baráti szó erejénél fogva egybegyültek, hogy a napot, mint örökké emlékezeteset megünnepeljék. A momentumokban gazdag ünnepély igy folyt le: Reggel 9 órakor énekes szent misét tartott *Látics* György belvárosi káplán, hálaadással, melyre a más vallásuak is megjelentek és az actus komolysága az ö szemükbe is hálakönyeket csalt. Utána ifj. gróf *Zichy* János országgyülési képviselö vezetése alatt tisztelgés volt *Alaghy* Dezsö helyettes igazgatónál, hogy neki és a távollevö tanárikarnak az egykori tanitványok hálájukat nyilvánitsák. Majd dr. *Vass* Bertalan, a magyar irodalom volt tanáránál fejezte ki az ifjuság nevében haláját a nagyhirü szónok. A találkozás tanár és tanitvány között kedves és emlékezetes volt. Az egybegyült társak ezután lefényképeztették magukat *Fodor* József jóhirü fényképész mütermében. Délben bankett volt a „Magyar Király“-ban a következö fogásokkal: Csirke leves, tok tártár mártással, mágnás szeletek körözve, liba és kacsa, saláta és compot, káposztás rétes, turós csusza, gyümölcs és kávé. Negyedik fogásnál *Látics* György belvárosi káplán, mint rendezö üdvözölte a régi iskolatársakat, lelkes szavakkal hangsulyozván, hogy a mint a szülöi otthon feledhetetlen, ugy az ifjukor otthona is az, hol a tanár apa, vezetö, a testvérek, jó barátok pedig az iskolatársak valának. Szivélyes „Isten hozott“-tal üdvözli a régi társakat, különösen azt, ki mindig öszintén szeretö barátunk és büszkeségünk vala, ifj. gróf *Zichy* János orsz. képviselöt. Erre felállott *Zichy* János és remek beszédben éltette a barátságot. A barátság a legtökéletesebb demokráczia, — mondá — mely nem ismer válaszfalat, különbséget; öt ez érzelem hozta a régi körbe, s soha nagyobb örömmel nem ment társaságba, mint ide, küzdelmeinek osztályosai közé. A lelkes éljenzés után fölolvasták a távolmaradtak sürgönyeit, s *Ereky* Alfonzhoz, ki megvált az itteni gimráziumtól, üdvözlö táviratot menesztettek, ki azonnal szivélyesen viszonozta az ovácziót. A kik még együtt maradtak, a belvárosi kath körben társasvacsorához ültek, hol a deákkori emlékek fölött évödve, vidám hangulatban tárgyalták az eseményeket. Tiz év történetét különben az alábbi liszta világitja meg.

Jelen voltak: ifj. gr. *Zichy* János dr. (országos képviselö), dr. *Alexander* Gyula, (közés váltó ügyvéd Bpest), *Andriszek* János (káplán Ettyek), dr. *Busás* László (szolgabiró Mohács), *Csöngedy* Gyula (káplán Adony), *Einbeck* Mihály (máv. hivatalnok Sz.-János), *Hercz* Dezsö (ügyvédjelölt Bpest), *Máder* Béla (jegyzö Vajta), *Látics* György (káplán Székesfejérvár), *Nyáry* Győző (honvédfőhadnagy), *Say* Rudolf (főhadnagy Székesfejérvár), dr. *Szöke* István (főorvos Budapest), *Streit* Ferencz (püspöki szertartó Székesfejérvár.) — Távol voltak: *Dobos* József (p. ügyi fogalmazó Segesvár), *Emmerth* Béla (főhadnagy Bpest), *Gebhard* Márton (hivatalnok Szerencs), dr. *Körmöczi* Emil (alorvos Bpest), *Kováts* S. János (tanár Erdély). *Kováts* Lajos (hittanár Bpest), dr. *Pöschl* György (orvos Vecsés), *Schuster* Lajos (erdész Oroszlán), *Veisz* Hugó (hivatalnok Györ).

A 10 éves találkozó azon igérettel záródott le, hogy 5 év multva hasonló körülmények között megint egybejönnek, örömére a multaknak, okulására a jövönek. Faxit Deus!

HIREK.

Tisztelettel kérjük vidéki elöfizetöinket, hogy az illetö postahivataloknál az elöfizetés megujitása iránt lehetöleg gyorsan intézkedni sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldése fennakadást szenvedjen.

— **József főherczeg unokája.** Nagy öröm van József főherczeg családjában. *József* Ágost főherczeg feleségének *Auguszta* főherczegasszonynak hétfön délután negyedfélórakor leánygyermeke született. *József* Ágost főherczeg öröme az egész nemzet öröme, mert tudjuk, hogy a fiatal főherczeg méltó letéteményese azon kiváló egyéni tulajdonságoknak és érzelmeknek, a melyek József főherczeg családját a magyar nemzet szivéhez olyan közel hozta, hogy az ő családjának minden örömét és bánatát az

00000433

egész nemzet osztja. Együtt sírtunk annak idejében s együtt örvendezünk most vele. *József* Ágost főherczegnek ez a most született leányka a második gyermeke. Az első *József* Ferencz főherczeg 1895. márczius 28-án született Brünnben, s most már két és fél éves.

— **Felolvasás.** A duna-adonyi katholikus népkör legutóbb tartott felolvasó estélyén *Csöngedy* Gyula a kör alelnöke a katholikus autonomiáról tartott igen sikerült felolvasást. A felolvasás után *Zichy* Nándor gróf a kör védnöke tartott szabad előadást a katholikus autonomiáról s népszerüen ismertette azt az egybegyültekkel, ugy hogy a szabad előadás után minden jelenlevő világos tudatával birt az autonomiának mibenlétéről. — A felolvasás után igen jól sikerült tánczmulatság volt a kör könyvtára javára.

— **Távirda-ezred gyakorlata.** Miként a hadtestparancsnokság átiratából értesülünk, a távirdai szolgálatban a gyakorlatok folyó hó 5-ike és 17-ike közötti időközben *Budapest* környékén és innen kiindulólag *Kecskemét*, *Székesfejérvár* és *Tata* irányában és ezen városok környékén fognak megtartatni. A hatóság figyelmezteti a lakóságot, hogy a táviró készülékek megrongálásától óvakodjék.

— **Házasság.** Fényes menyegzőnek volt szemtanuja *Herczegfalva* község közönsége f. hó 4-én vasárnap. Az uj rozsnyói püspök *Ivánkovics* János testvér öcscse *Ivánkovics* Béla gömör megyei sajó püspöki gazdatiszt vezette oltárhoz *Márkus* Elvira urhölgyet, *Márkus* Gyula *Mélykut* pusztai gazdatiszt kedves leányát. A násznagyi tisztet a vőlegény részéről *Ivánkovics* István *kastély-domböi* földbirtokos, a menyasszony részéről *Tamássy* Kálmán *Alsó-szt.-iváni* földbirtokos teljesitette. A polgári egybekelés után az egyház áldását kérték frigyükre. A püspök csendes misét mondott, mely után az uj házaspár eskettetett meg s ő szertartást végző szép beszédben emelte ki ez ünnep magasztosságát s áldást s boldogságot kivánt az uj párnak! Ezt kivánják őszinte örömmel az uj párnak Herczegfalván összes ismerőseik is.

— **Az élelmi szerek vizsgálata.** A kerületi orvosok a hét folyamán kezdték meg az összes élelmi szerek felülvizsgálását, mely vizsgálatok eredményét dr. *Bierbauer* Viktor városi tiszti főorvos fogja a f. hó 12-én tartandó közegészségügyi bizottság elé terjeszteni. Ez alkalommal megvizsgálták a füszerkereskedésekben készletben levő mérgeket is s ezuttal dr. *Trummer* Gyula ker. orvos azon szomoru tapasztalatra jött, hogy a mérgek elárusitásával foglalkozó kereskedőknek *nincsenek erre vonatkozólag elárusitási engedélyük.* Dr. *Trummer* Gyula miként értesültünk jelentést fog tenni ez ügyben a közegészségügyi bizottsági ülés alkalmával.

— **Pályázat.** A kálozi róm. kath. népiskolához segédtanitó kerestetik. Kap teljes ellátást és 200 frtot. Kántori teendőkben segédkezni köteles. Felszerelt folyamodványok alulirotthoz küldendők. *Radnich* Imre plebános.

— **Közigazgatási bizottsági ülés.** A havi közigazgatási bizottsági ülést a megyénél f. hó 13-án tartják meg.

— **De mortuis nil, nisi bene!** A halottakról semmit, ha csak jót nem! Ezen szavakkal akarta meggátolni egy szerencsétlen könnyelmü fiatal ember, hogy szomoruan tanulságos halála után fel ne lebbentsék a fátyolt meggondolatlan tettét előkészitő bünös életéről. Nem a halottat sértjük emlékében, de az élőknek vélünk szolgálni, midőn főleg a könnyelmü fiatalság okulására kérlelhetetlenül rámutatunk az okra, a mi a teketős szülők sarját ily csufos halálba kergette. *Fleischer* Alfréd helybeli vagyonos volt bérlőnek fia, fiatal, alig 23 éves kora daczára is sok szomoruságot okozott szüleinek meggondolatlan, könnyelmü életével. Nagy barátja volt az éjjeli mulatozásoknak. Legutóbb is a Zichy-ligeti kioszkban mulatott *Bognárral* és *Turi* Antal vasuti alkalmazottal egész hajnalig. A költségekbe annyira beleverte magát, hogy kénytelen volt 70 frtról váltót adni, a mit atyja nevére hamisitott. Miután a váltót Fleischer atyja nem ismerte el a magáénak, a kioszk fizetőpinczére a rendőrkapitányságnál jelentette fel *Fleischer* Alfrédet hétfőn délelőtt. *Polczer* Péter alkapitány el is küldte érte embereit lakására, Fleischer azonban azt mondta a rendőröknek, hogy nem szükséges őt bekisérni, mert eszében sincs megszökni, ő maga fogja majd a rendőrkapitányt felkeresni. El is indult hazulról d. u. 3 órakor, de egy rendőr folytonosan szemmel tartotta. Ezt észrevéve Fleischer a *Vörösmarty-téren* egy bérkocsiba ugrott és a Nádor-utczára hajtatott. *Szlávik* Zsigmond diszmükereskedésében revolvert vett, majd a *Korona* vendéglőhöz hajtatott, a hol megirta leveleit s azután a fecskeparti temetőhöz kocsizott, a hol leszállva a kocsiról, a bérkocsisnak levelet adott át, hogy azt Polczer Péter rendőralkapitányhoz vigye. A levélben ez állt: „Főbelőttem magam! Üdvözlettel—Fleischer Alfréd." A dátum azonban 1896-ról szól, valószinü tehát, hogy ezt már nem tiszta eszmélettel irta. Még az nap felkutatták a fecskepart környékét a rendőrség és a könnyelmü fiatalember rokonai, de eredménytelenül. Végre tegnap e hó 6-án *Nyikes* György mezei csősz jelentette, hogy a csákberényi ut nyugati oldalán a kukoriczásban egy holttest fekszik. *Polczer* Péter r.-alkapitány és dr. *Bierbauer* Viktor városi t. főorvos azonnal a helyszinére kocsiztak, hol a megejtett orvos-rendőri vizsgálat folyamán kitünt, hogy csakugyan Fleischer Alfréd volt az öngyilkos, és hogy jobb halántékára intézett pisztolylövéssel oltotta ki életét. 7 krajczárt és 3 levelet találtak nála, az egyiket atyjához, a másikat *Horváth* Gyula barátjához intézte, a harmadik nyilt levél volt s e sort tartalmazta: „De mortuis nil, nisi bene!"

— **Tánczvigalom.** A helybeli kath. legényegylet ifjusága alapitásának 34-ik évfordulója alkalmából f. hó 11-én vasárnap a *Lerf-kertben* cotillionnal egybekötött zártkörü tánczvigalmat rendez, a mely mulatság azonban kedvezőtlen idő esetén f. hó 18-án tartatik meg. Kezdete este 8 órakor.

— **Talált tárgyak.** *Szabad-Batthyán* melletti sárréten tegnap 4 vég 5. 8, 9 rőfös, fehér sávolyos gyolcsot találtak, melyet bizonyosan kóbor czigányok lophattak és veszthettek el. Jogos tulajdonosaik jelentkezhetnek a központi főszolgabiróságnál.

* **Üzlet megnyitás!** Van szerencsém a n. é. közönségnek becses tudomására hozni, hogy a miniszterium által engedélyezett **gyógyáru és illatszer** üzletemet a Kossuth- és Szarka-utcza sarkán (Dietrich-féle ház) f. évi **augusztus 1-én** megnyitom, addig is mig bővebb hirdetéseim és árjegyzékeimet közzétenném, előre is a n. é. közönség szives pártfogásába ajánlom magamat. Mély tisztelettel *Segesváry* Dezső, okl. gyógyszerész. — Az uj gyógyfüszeráru kereskedésnek *Kampiss* József okl. gyógyszerész lesz az üzletvezetője.

Irodalom és Művészet.

A „**Katholikus Hitvédelmi Folyóirat**" junius—juliusi száma a következő tartalommal megjelent: Vallásos regény irodalmunk. Irta: Aubermann Miklós. — Megmenthetők-e az öngyilkosok? Irta: Karácsony J. — Naplótöredékek. (A szent-ferenczrendüek pozsonyi zárdája 1297 · 1897.) — Az isteni világkormányzás czélja. P. A. u. Szecsey F. — Az iskolai neveIés. — Harcz egy kakassal. Végigharczolta: Schäffer A. — Hálaadás a Megváltónak. — Igyekezetek. (Autonomiai vélekedések.) Irta: T. Pelikán Krizsó. — Megtértek csarnoka. Faber Vilmos Frigyes 1814—1858. Közli: Fülöpp I. — Protestáns Szemle. (Szlávik Péter s csinos háremjéről. Erkölcsnemesitő történet. Egy kis statisztika, mely nem hizeleg. Jezsuiták szörnyüséges dolgai. Madagaszkár szigetén. Szlávik, Nagy Pál fizetésével kineveztetik Madagaszkár, Sziám és Magyarország Pombáljává. Pombál nyilatkozik „sint ut sunt, aut non sint." A pápa jegyzéke a tiltott könyvekről, birálja Szlávik, ki Mátyásnak mondatik. Bantz dr. megtalálta a pokol kéményét. Szomorujáték. Egy Jusztus, a ki nem justus, avagy a nagyon kicsiny Kiss szélmalomharcza. A zsidó Pesti Hirlap megleczkézteti a katholikusokat, hogy szuszogni mernek. Hypnotizált jóslatok az autonomiáról.) Onokrotalusztól. — Irodalom. Vegyesek. — Az öldöklő angyal Csejthén. (Báthori Erzsébet.) Vázolja: Z. Varga Mihály.

Vasárnapi Lapok legutóbbi száma a következő érdekes tartalommal jelent meg pályaválasztás P.-től. Előfizetési felhivás. Prielle Kornéliához, költemény Rudnyánszky Gyulától. Köny és mosoly, regény Beniczkyné Bajza Lenkétől. Az édes, Kiszely Róberttől stb.-től. Részlet a most készülő körképből. A sziámi királyról, Leventétől. Trencsén Teplicz. Hóka Gergely lakodalma, Vértesi Arnoldtól. Magyarország kiesfürdői. Egy tudós emlékezete D'Artagnantól. Rudnay Béla, Szilágyi Sándor. A kigyósi ezüstmenyegző alkalmából. Messze nézek, költemény Nagy Sándortól. Katonai szanatorium és villák Trencsén-Tepliczben. Trencsén-Teplicz környéke és kiránduló helyei. Divat, Éva, regény, forditotta Huszár Miklós. Vasárnapról-vasárnapra, Garaboncziástól. Miért? költemény Enyedi Lukácstól. Nem tudom, költemény Fenyvessy Ferencztől. Gondolatok, Zelenyák János és Bedő Albertől. Szinház. Sport, Szerk. üzenetek. Kiadó üzenetek. Hymen. A »Vasárnapi Lapok« kerékpár versenye.

TANÜGY.

Vizsgák után.

A tanév befejeztetett. A tanuló-ifjuság bucsut vesz az iskolától, hogy kipihenje a hosszu év fáradalmait. Pihenni készül a tanító is, hogy uj erőt, uj lelkesedést szedjen magába a következő tanévre . . .

Azt mondják: „Munka után édes a nyugalom!" És van is valami a dologban. Igen, minden teljesen bevégzett munka után édes lehet a nyugalom; de a fölületes, befejezetlen munka, soha sem hozhat édes nyugalmat: legalább a józan gondolkozásunak nem! Mindig piszkálhatja a lelkiismeret a mult hanyagságaiért ugy a tanitót, mint a tanitványt. A tanuló-ifjuság még könnyen tulteszi magát a lefolyt eseményeken; azzal vigasztalódik: majd helyre pótolja a mit mulasztott s talán meg is teheti. Nem igy van a tanitónál! A tanitó, ha mulaszt, okozza bár azt némi hanyagság, kedvetlenség, vagy más előre nem látott, véletlen körülmény; avagy ha a felettes hatóság könnyelmü eljárása miatt nem tehetett annyit, a mennyit erkölcsi kötelessége parancsolt: nem tud nyugodni, — nem tudhat nyugodni, mert olyan mulasztás terheli, a melyet talán soha, vagy csak a legnagyobb erőmegfeszitéssel részben pótolhat.

Nem akarom én a tanitványt és tanitót korholni mulasztásaiért; de minek is tenném? — ott van kinek-kinek a lelkiismerete, vádolja eléggé . . .

Ez alkalommal csak rá akarok utalni azokra az okokra, a melyek a tanügyet nyomják, illetve fejlődésében megakadályozzák

A mindennapi tapasztalatokat vettem irányadóul. A tapasztalat megismertette velem a lefolyt tanév eseményeit. A tanév végén igen különböző eredményeket tüntet fel, s az eredmények is csak kétes szint mutatnak. Nomajd elválik a salak az érctől, ha az élet próbatüzének leszunek kitéve a ma még gondnélkül élő fiataljaink.

Ha netán valamelyik a salak sorsára jut, talán nem is az ő hanyagsága, hanem azoké,

a kiknek erkölcsi kötelességök lett volna oda hatni, hogy a reá bizottak testi, szellemi és erkölcsi fejlődésében semmiféle akadály ne gördülön: azon törekedtek volna, hogy megkedveljék a fárasztó szellemi munkát, meggondolván azt, hogy a kedvnélküli munka kétszeres teher minden halandóra, — nem tettek semmit se!

A fentebbi czélzásom nem terjed ki Székesfejérvár szab. kir. város összes iskoláira, mert általános birálatra képtelen vagyok; egyrészt azért, mivel nem volt alkalmam a tudományok sokaságával egészen megismerkedni; másrészt azért, mivel nem lehettem oly szerencsés helyzetben, hogy a zárvizsgálatokon jelen lehettem volna. Pedig azt mondják, hogy a vizsga mérvadó, — a tudomány fokmérője. A vizsga után lehet megitélni, hogy mint működött a tanitó, miként tanult a tanitvány. Hogy mennyi ebben az igazság és valótlanság, minden józan gondolkozásu kitalálhatja.

A gymnázium, reáliskola, polgári-, kereskedelmi iskola az én biráló képességemen felül állanak.

Szólok tehát a népiskolákról, a *tudományok s erkölcsök alapvetőiről*. Szólok a tanitókról, azoknak helyzetéről, egymásközti viszonyikról, tevékenységeikről és tehetetlenségeikről s ebből kifolyó kedvetlenségről. Ehhez mar értek, mert ebben a tekintetben nem csak a tudomány, hanem a tapasztalat is segitségemre van.

A népiskolákban az eredmény, tekintve a körülményeket, a különféle ismert és nem mindenki által ismert okokat: *kielégitö*.

Nyugodt lelkiismerettel ellehet mondani, hogy többet, a mostani viszonyok között lehetetlen volt elérni.

A tanulók száma, az iskolák és tanitók számához viszonyitva igen nagy!

Az iskolalátogatás a lefolyt tanévben a *lehető legrosszabb* volt; Azt mondják: Egyes iskolánál 10—17 ezeren is felül volt a mulasztások száma!...

Mi okozhatta e hanyag iskolalátogatást? Mi más, mint a hatóság közömbössége, nem törödömsége! Pedig ellehet mondani, hogy ha valahol, ugy a népnevelés terén ugyancsak megkivántatik az ügybuzgóság, az áldozatkészség, minden néven nevezhető támogatás!

A növendékek erkölcsi viselete szinte kielégitö...

A tanitókról, a *mozgató erőkről* mit mondjak?

A tanitók néhány kivételével csak gépiesen végzik teendőiket... No de nem is csoda, — van elég ok reá!!

A tanitók helyzete, ide nem értve a *belvárosi* tanitókat, vezető s nehány szerencsés és *protekczió*s tanitókat: *ki nem elégitö!*

Az *egymásközti viszonyok* a lehető legroszszabb lábon állanak. Nincs egyetértés közöttük. Egyiket, másikat az elbizakodottság teszi *gögössé!* A másik 2-szer—3-szor annyi jövedelemmel rendelkezik amannál s igy nem tartja méltónak arra, hogy szóba álljon vele. (A belváros rendelkezik különösen az efajta speciálitásokkal!) Természetes dolog, hogy szegényebb tanitónak nem kerül a külső mázra; — nem tudja az urat játszani, igy tekintélye is kisebb foku lehet: jóllehet talán szellemileg magasabb fokon áll amannál.

A tanitók *tevékenysége* időhöz és pénzhez mért. Nem a lelkesedés, nem a nemes érzelmek buzditják legnagyobb részét, (a kinek nem szüre, ne vegye magára! hanem a *pénz*; a pénz utáni kapzsiságokban egyesek nem rettennek vissza a repeticziónak elnevezése alatt pénzszomjukat kielégiteni. Hogy miként teszik ezt, már a közönség beszédtárgyát is képezi. — Hogy az egész tanitói kar egy-két ember miatt elitéltetik, nem is lehet kétségbevonni.

Már hallottam, hogy ez meg ez a tanitó X fiát nem buktatta meg, mert repeticzióba jár, holott tudva van, hogy a fiu nagy szamár... stb. stb.... Ugy hiszem ehhez nem kell több magyarázat?

A tanitói *tehetetlenség* abban nyilvánult, hogy hiaba sürgette a tanitó a gyermekek iskolába járását, hiába jelentett: eredménye nem volt. Hiába való volt a tanitó abbeli intése: ha nem jártok gyermekek iskolába, megbüntetik szüleiteket. Csak kinevették a tanitókat: a szülök ugy, mint a gyermekek. *Kell-e ennél nagyobb tehetetlenség?* Kell-e ennél nagyobb letiprása a tanitói tekintélynek?

Lehet-e Székesfehérvár szab. kir. városban a tanitónak kellő eredményt felmutatni akkor, mikor egy-egy tanitónak 100–150 gyermeket kell tanitani egy osztályban s a tanulók közül naponta 20–30, gyakran 40 is hiányzik osztályonként?

Lehet-e kedve a tanitónak akkor, ha működése, a tanügy terén kifejtett ügybuzgósága nem vétetik figyelembe?

Avagy nem ugy van-e? Ha vezetöi, ipariskolai tanitói stb. állás van üresedésben, mindenkor az nyerte és nyeri el, a kinek protekcziója van. „A ki birja az marja!“ De ha már ez igy van, miért engedi meg a tanhatóság azt, hogy egy-egy tanitó elhalássza a többi elöl a jövedelmi forrásokat? — Nem értem én ez alatt az ugynevezett „condicziókat“, mert az ellen senkinek se lehet kifogása. Minden szülö azzal tanittatja gyermekét odahaza a kivel akarja; de hogy valamelyik tanitó tanitson: a mindennapi iskolában, ipariskolában, talán a gazdasági- és hebegők iskolájában; ezeken felül még 2—3 condicziója, 40—60 repetitorja is legyen, mig mások egy árva fillérhez sem juthatnak; — mondom, hogy e tekintetben ne tehetne a Tanhatóság valamit, az lehetetlen!

A tanhatóságnak a tanügy érdekében erkölcsi kötelessége e tekintetben is valamit tenni. Igen, — oda kellene hatni, hogy a „repeticzió“ be legyen szüntetve, — igy legalább a szülök közöl senki sem fogja a tanitókat részrehajlással vádolni, s bizalmát tőle megvonni.

A tanhatóság a protekcziót egészen mellőzze s ennek helyébe a megérdemlett *elöléptetést* hoza gyakorlatba, azaz: *hivatalból jelölje ki a tanitókat egy magasabb és kedvezöbb állásba.* Szem elött tartva egymásután: *a szolgálti évek száma, a tanügy terén kifejtett ügybuzgóság a példás magaviselet.* A szolgálati évek csak akkor ne lennének elönynek betudva, ha az illető hanyag, vagy magaviselete nem minden tekintetben követésre méltó.

A tanhatóság ne engedje meg, hogy egyes tanitók tulterheljék magukat, mert ez semmi esetre sem válik a tanügy elönyére! Hogy is lehetne azt gondolni, hogy egy túlterhelt tanitó pontosan megtud felelni hivatásának? Mindenhez idö, testi és szellemi erö kell! Már pedig ha valamelyik hiányzik, nem lehet teljes munkát végezni!

Azért, hogy valamelyik tanitó törekszik magának jövedelmet szerezni, semmi esetre se lehet megróni, söt dicséretet érdemel; de ha valaki *kapzsi*, mindent csak a maga javára akar felhasználni — nem csak *nem dicsérendö*, söt *elitélendö. Élni s élni hagyni másokat is!*... E tekintetben is tehet a Tanhatóság valamit: Azon állásokat, (például ipariskolai tanitás stb.) melyek nem állandóak, ugy ossza be, hogy 3 évig élvezze egy tanitó, — azután a következö 3 évre ismét másokat nevezzen ki ugyanazon állásokra. Csak azok mentessenek fel, a kik nem volnának hajlandók a nevezett iskolákban tanitani. Igy lehetne tenni egyéb esetekben is.

Ekkor megszünne a kenyéririgység. Ekkor minden tanitó a tőle telhetöleg szivvel-lélekkel tanitana, azon édes reményben, hogy majd idővel ö reá is fog kerülni a sor...

Ekkor általános lesz a kedv. A tanügy terén versengés, ügybuzgóság keletkezik, a melyből a város ifju közönségére a legnagyobb szellemi s talán anyagi haszon is származik.

En, ki az öszinteségnek, az igazságnak, a tanügynek, a közügynek hive vagyok, azon kérelemmel fordulok a tek. Tanhatósághoz, kegyeskedjék az elöadottak felett gondolkozni s tőle telhetöleg a közügy érdekében legbölcsebben intézkedni. — Olyan eszméket penditettem meg, a melyek elöl kitérni annyit tenne, mint nem törödni a tanügygyel — az pedig megbocsájthatlan bün a közügy és a haza ellen!

Ma, midön e város belügyei rendezése korszakában élünk, lehetetlen a tanügygyel nem foglalkozni, hisz ettől függ a város életképessége! **X.**

Közgazdaság.

Az aratás elértéktelenitése.

(K. Ö.) Magyarországnak az utolsó esztendőkben általában véve jó közép- és közép gabona termés volt. Ez a körülmény rendkivüli módon elősegitette az üzérkedésnek az aratás elértéktelenitésére irányuló közveszélyes akcióját. A merkantil sajtó utján telekürtölte a világot fényes termés kilátásokkal. Ennek megfelelően a gabonatőzsdén az effektiv eladások és még inkább a fiktiv kötések árát leszoritotta. A kis gazda, aki azonnal aratás után állit be a vidéki gabonapiaczra, valóságos koldus árakon kénytelen Isten áldását elvesztegetni. A középbirtokos, aki hogy a tavaszi munkálatokat elvégezhesse s az aratás fenakadást ne szenvedjen, öszi szállitásra adta el gabonáját a napi árfolyamon kénytelen tapasztalni, hogy abban az időben, mikorra az ö gabonája kerül szállitásra, a legalacsonyabb szokott lenni a gabona ára.

Az idén lényegesen megváltozik a helyzet. Az országnak határozottan rosz termésre van kilátása. Az utolsó napok veröfénye nem lesz képes a megdölt, rozsdás és üszögös gabonát helyreállitani. A próbacséplések repczében és árpában a legszomorubb eredményt mutatják. A spekuláció tehát, bármennyire igyekezzék is a hivatalos kimutatásokkal is megerösitést nyert szomoru terméskiálitások hatását gyengiteni, nem lesz képes a baisse-spekulácziónak a jó terméskiálitásokra való hivatkozással tápanyagot adni. Az az jobban mondva, csak nehezebben lesz képes mivel a gabonadözsdék nemzetközi jellegöknél fogva oly eszközök fölött rendelkeznek, melyek eredménye az aratás elértéktelenitésére vezet, annál is inkább mivel a gazdáknak semmi befolyásuk az értékesitési viszonyokra.

Majd hallunk ismét olyan hireket, melyek a tengertuli fényes terméseredményekröl szólnak. Ki tudná ezeket eredményesen ellenörizni, mikor a hirszolgálat teljesen a nagy töke hatalmában van. S utóvégre a gabona-spekuláció nem sokat ad a terméseredményekröl szóló jelentésekre, mert ezeket csak akkor hajlandó respektálni, ha véletlenül belevágnak a megkezdett spekuláció irányában. A tényleg létező gabona készletek s a felmerülö szüségletek sem feszélyezik, mivel a papiros buza a készleteket még megszaporitja s a szüségleteket pótolja. A gabona üzérkedés lehetetlenné tesz minden reális számitást, mert átgázol kényekedve szerint minden statisztikán és hivatalos jelentéseken, nem létező gabona mennyiségeket összpontosit, ezzel lenyomja az elfektiv termények árát, tönkreteszi a gazdaosztályokat és a rút mammon kedvéért elökésziti a mezögazdasági országok nyomorát.

Mennyire irreális alapon dolgozik a terménypeculáció, kitünik a budapesti terménytőzsdén mestanában jegyezni szokott készáru és határidöüzleti terményárakból. A készárut kilencz forinton és azon felül adják és veszik, az öszi határidöüzleti árak nyolcz forint körül vannak. A készárut a junius 22-én napvilágra került hivatalos jelentést az ország terméskilásairól szöktette fel. Az effektiv árunál elért áremelkedes azonban nemcsak a jelennek, hanem még inkább a jövőnek szól. Kedvező aratási jelentések esetén lehetetlen lett volna készáruban magasabb árakat elérni, a mint azt számtalan év tapasztalatai igazolják. Mit használ azonban az ország gazdái kilenczvenkilencz százalékának a mostani áremelkedés. Kereken kimondhatjuk, hogy semmitsem. Mert az üzérkedés mesterkedései folytán nem az effektiv áru árjegyzései befolyásolják a határidöüzleti árakat, hanem forditva. A határidöüzlet szokta befolyásolni a tényleg befolyásra kerülö gabona árát. Az áresésre spekulálók, kiknek érdekében áll, hogy aratás után, különösen pedig öszig, az árak hanyatló irányt mutassanak, a rendelkezésre álló eszközök segélyével el is szokták érni azt, hogy az öszi lebonyolitások alacsony árak mellett eszközöltessenek. A tapasztalat bizonyitja ujra, hogy áremelkedés ha egyáltalában van október végén, novemberben szokott bekövetkezni, mikor a baisseisták

00000435

az emelkedő irányzatot már feltartóztatni nem tudják. De nem is igen törődnek ekkor már az áremelkedéssel, mivel a határidőüzleti árak lebonyolitásával a gazdák legnagyobb részének már kitekerték a nyakát. Ugyanezt teszik a vidéki gabonapiaczok a kisgazdákkal, kiknek mig piaczra dobni való készletük van, önkényesen diktálnak koldusárakat. Ismét csak a tapasztalat bizonyitja, hogy a kisgazdák eladásaikat októberen tul már nem igen lehet halasztani. Megismétli a spekuláczió a veszedelmes játékot, a tavaszi munka megkezdése előtt, mikor az utolsó készlet kerül piaczra. Márczius végére rendesen lemorzsolódnak a téli időszak jobb árai.

Az agráriusok nemcsak a gazdák, hanem a nemzeti gyarapodás érdekében cselekszenek, mikor megalkuvást nem ismerő határozottsággal követelik az üzérkedés azon fajtájának megrendszabályozását, mely az aratás, bármily eredményü is legyen külöben, értéktelenitésére vezet.

* **Sertésvész.** *Herczegfalván* és a hozzá tartozó pusztákon sertésvész lépet fel.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Enese. Levelező lapját megkaptuk, de nevét nem vagyunk képesek kiolvasni. Kérjük megirni olvashatóan, hogy kinek a lapját küldjük Enesére.

B. Ferencz. Még eddig nem jelentkezett senki. Amint lesz valami eredmény, azonnal értesiteni fogjuk. Üdvözlet.

Sz. I. P—a. Köszönjük! Kérjük a jövőben is szives érdeklődését, költségeit köszönettel fogjuk megtériteni.

K.—kör Rimaszombat. Ez olyan polgári kötelesség, a melyért nem jár semmi dijazás. Maga az, hogy valaki a bizottságba bevétetik olyan elismerés, a melyet apropénzben folyósitani nem is volna illő dolog.

Hirdetések
felvétetnek kiadóhivatalunkban
jutányos áron.

TELJES MENYASSZONYI FELSZERELÉSEKET ELVÁLLALOK.

Csak csekély
HAVI RÉSZLETFIZETÉSRE
kaphatók!
Legujabb divatu tavaszi-gallérok és kabátok.
Kész férfi- és gyermekruhák
minden nagyságban. Kanavász, vászon és minden e szakmába vágó czikkek, valamint
ingek, gallérok és lábravalók, nap- és esernyők dus választékban.
—● Nagy raktár asztal- és futó-szőnyegekben. ●—
LŐWY ADOLF
SZ.-FEHÉRVÁR.
(Felmayer mellett.)

II ISMERJÉK HAVI RÉSZLETFIZETÉSRE! II

!!ÉREMMEL KITÜNTETVE!!

Simon Lajos

asztalos és kárpitos butorraktára
SZÉKESFEJÉRVÁR, KOSSUTH-UTCZA 6. SZÁM. (Postaház átellenében.)

Ajánlja saját készitményü asztalos és kárpitos butormunkákkal dúsan berendezett üzletét, hol mindennemü asztalos és kárpitos munkák gyorsan és pontosan elkészittetnek. **Jutányos árak.**

Elvállal lakosztályok teljes berendezését.

Bevásárlások részletfizetésre is eszközölhetők.

A balatontavi gőzhajózási részvény-társaság MENETRENDJE.

Érvényes 1897. évi julius 1-től augusztus 31-ig.

Az állomások nevei mellett balról álló időadatok lefelé, a jobbról állók pedig alulról felfelé olvasandók. — Az éjjeli idő este 6^{00} órától reggeli 5^{59} perczig, a perczeket jelző számjegyek aláhuzásával van kitüntet e.

Siófok—Balatonfüred—Almádi—Kenesse és vissza

naponkint				minden szombat		Állomások Középeurópai idő		naponkint					
.	615	650	430	.	220	ind	Budapest k. p. u.	érk	1040	.	450	1000	1145
.	640	730	450	.	235	„	Budapest d. v.	„	1014	.	432	940	1125
548	.	.	.	506	.	„	Kanizsa d. v.	„	.	124	.	.	.
747	1022	948	755	702	552	érk	Siófok d. v.	ind	754	1027	1226	709	840
810	1050		815		615	ind	Siófok gőzhajó	érk	715	1010		640	
910	1205		925		715	„	B.-Füred „	„	615	915		540	
.	x1245		.		x800	„	Alsó Eörs „	„	x510	.		x445	
.	105		*1025		825	„	Almádi „	„	*445	.		415	
			csak kedd és szerda						csak szerdán és csütörtökön				
.	*135		*1100		.	érk	Kenesse „	ind	*410	.		*345	

Boglár—Révfülöp—Badacsony és vissza

naponkint						Állomások Középeurópai idő		naponkint					
.	615	650	.	.	220	ind	Budapest k. p. u.	érk	1040	450	.	.	855	1000
.	640	730	.	.	235	„	Budapest d. v.	„	1014	432	.	.	812	940
548	.	.	915	200	.	„	Kanizsa d. v.	„	.	.	1145	124	.	.
707	1119	1027	1110	343	655	érk	Boglár d. v.	ind	711	1120	1030	1129	351	626
735		1150	415		725	ind	Boglár gőzhajó	érk	630		1010		345	555
805	érl.	1220)	445		755	„	Révfülöp gőzhajó	„	600		.		.	525
	ind.	1250)												
					csak szombat és vasárnap				csak vasárnap és hétfőn					
905		150	.		855	érk	Badacsony gőzh.	ind	500		910		215	.

Kenesse—Almádi—Siófok—Balatonfüred—Balatonföldvár—Boglár—Révfülöp—Badacsony—Keszthely és vissza

minden szerdán		minden csütört.	minden pénteken		Állomások Középeurópai idő		minden szerdán		minden pénteken		minden szomb.
jul. 1-től 410	.	.	jul. 1-től 345	.	ind	Kenesse gőzh. érk	.	jul. 1-ig 1100	.	jul. 1-ig 135	.
445	.	.	415	.	„	Almádi „ „	.	1025	.	105	.
.	530	1200	.	415	„	Siófok „ „	950	.	1240	.	1240
600	635	105	jul. 1-ig 525	530	„	B.-Füred „ „	850	925	1140	jul. 1-ig 1205	1140
.	x735	x205	.	x630	„	B.-Földvár „ „	x740	.	x1040	.	x1040
.	910	340	.	810	„	Boglár „ „	610	.	910	.	910
.	940	410	.	840	„	Révfülöp „ „	540	.	840	.	840
.	1040	515	.	940	„	Badacsony „ „	445	.	745	.	745
.	1230	700	.	1130	érk	Keszthely „ ind	300	.	600	.	600

Jelmagyarázat:

x Feltételes ladik állomás kedvező időben.
* Csak julius hó 1-től

Áru- és teherszállitás minden irányban az egész tavon.

Kirándulók és nagyobb társaságok számára előleges bejelentés után külön hajók állnak rendelkezésre.

Menetrenddel és egyéb felvilágositással szivesen szolgál a budapesti igazgatóság (V. kerület Arany János-utcza 7. szám) vagy a hajóskapitányok.

Nyomatott Számmer Imrénél, Székesfejérvárott.

00000436